

שימו לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

תורה שבעל פה

גמרא – מסכת בבא בתרא

הוראות

א. משך הבחינה: שתיים ורבע.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה פרק אחד.

שאלת חובה	–	(16x1)	–	16 נקודות
שאלות בחירה	–	(14x6)	–	84 נקודות
סך הכול	–			100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

ענו על שבע שאלות: על שאלה 1 (שאלת חובה – 16 נקודות)

ועל שש מן השאלות 2–11 (לכל שאלה – 14 נקודות).

שאלה 1 – שאלת חובה.

ענו על שניים מן הסעיפים א–ג (לכל סעיף – 8 נקודות).

1. מחיצה ודין היזק ראייה

א. "מחיצת הכרם שנפרצה אומר לו גדור..."

ברייתא זו הובאה בגמרא כדי להוכיח שמחיצה היא "גודא".

(1) הסבירו את המקרה ואת הדין שבציטוט. בתשובתכם ציינו מי אומר למי לגדור, ומדוע הוא אומר לו לגדור.

(2) הסבירו כיצד מוכיחים מן הברייתא שמחיצה היא "גודא" ולא "פלוגתא".

ב. על פי הגמרא, יש מקרים שבהם כולם מודים ש"היזק ראייה שמיה היזק".

ציינו שניים מן המקרים האלה, והסבירו מדוע בכל אחד מן המקרים שציינתם "היזק ראייה שמיה היזק".

ג. (1) הסבירו את המושג "חצר שיש בה דין חלוקה".

(2) על פי הדעה ש"היזק ראייה שמיה היזק", האם ברישא של משנתנו מדובר בחצר שיש בה דין חלוקה או בחצר שאין

בה דין חלוקה? נמקו את תשובתכם.

ענו על שש מן השאלות 2–11.

2. אבני גזית ואמה טרקסין

א. "למימרא דבגזית דכל ד' אמות גובה אי הווי פותיא חמשא קאי אי לא לא קאי".

(1) כתבו בלשונכם משפט זה.

(2) משפט זה הוא מסקנה של הגמרא. הסבירו כיצד הסיקה הגמרא מסקנה זו. היעזרו ברש"י.

(4 נקודות)

ב. (1) מהי "אמה טרקסין"?

(2) על המסקנה שמצוטטת בתחילת סעיף א הקשתה הגמרא מן המקרה של "אמה טרקסין".

הסבירו את קושיית הגמרא.

(3) הסבירו את תירוץ הגמרא לקושיה זו.

(6 נקודות)

ג. (1) הסבירו מדוע בבית המקדש השני לא הייתה "אמה טרקסין".

(2) על פי המשך הגמרא, מה היה בבית המקדש השני במקום "אמה טרקסין"?

(4 נקודות)

3. סתירת בית כנסת

"אמר רב חסדא לא ליסתור איניש בי כנישתא עד דבני בי כנישתא אחריתי".

- א. (1) כתבו בלשונכם את דברי רב חסדא.
 (2) הגמרא מביאה שני טעמים לדברי רב חסדא. הסבירו את שני הטעמים.
 (3) ציינו מקרה שבו יש נפקא מינה (הבדל הלכתי) בין שני הטעמים, ונמקו את הדין במקרה זה לפי כל אחד מן הטעמים. (10 נקודות)
 ב. "מרמר ומר זוטרא סתרי ובנו בי קייטא בסיתווא ובנו בי סיתווא בקייטא".
 הסבירו כיצד מקרה זה יכול להתיישב עם דברי רב חסדא. (4 נקודות)

4. מקיף וניקף

א. "מתני' המקיף את חברו משלוש רוחותיו וגדר את הראשונה ואת השנייה ואת השלישית אין מחייבין אותו".

- (1) את מי אין מחייבין, ובמה אין מחייבין אותו?
 (2) כתבו טעם אחד לדין שבמשנה המצוטטת. (5 נקודות)
 ב. "רבי יוסי אומר אם עמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכול".
 כתבו טעם אחד לדין זה של רבי יוסי. (2 נקודות)
 ג. "בשלמא לרב הונא... אלא לחייא בר רב...".
 (1) על פי רב הונא, מהו ההבדל בין דעת תנא קמא ובין דעת רבי יוסי במקרה ש"עמד וגדר את הרביעית"?
 (2) על פי חייא בר רב, מהו ההבדל בין דעת תנא קמא ובין דעת רבי יוסי במקרה ש"עמד וגדר את הרביעית"? כתבו שני הסברים. (7 נקודות)

5. השתתפות החכמים בהוצאות של בני העיר

- א. "אמר ריש לקיש רבנן לא צריכי נטירותא דכתיב אֶסְפְּרִים מִחוּל יְרֵבוֹן".
 (1) ריש לקיש דחה את אחד הפירושים לפסוק "אספרם מחול ירבון".
 מהו הפירוש שדחה ריש לקיש, ומדוע הוא דחה פירוש זה?
 (2) הסבירו כיצד למד ריש לקיש מן הפסוק "אספרם מחול ירבון" שחכמים אינם צריכים שמירה. (6 נקודות)
 ב. הגמרא בהמשך עוסקת בהשתתפות תלמידי חכמים ב"אגלי גפא" וב"כריא פתיא".
 (1) העתיקו למחברתכם את הטבלה שלפניכם, ומלאו אותה.

נימוק	האם תלמידי חכמים חייבים להשתתף?	הסבר המושג	
			אגלי גפא
			כריא פתיא

- (2) בנוגע לכריא פתיא, באיזה מקרה יהיה דין תלמידי חכמים שונה מן הדין שכתבתם בטבלה? (8 נקודות)

6. קופה ותמחוי

א. "תנו רבנן קופה של צדקה... נגבית בשניים שאין עושים שררות על הציבור פחות משניים ומתחלקת בשלושה כדיני ממונות".

(1) במה באה לידי ביטוי השררה של גבאי הצדקה?

(2) מדוע חלוקת הקופה נחשבת "כדיני ממונות"?

(4 נקודות)

ב. "תמחוי נגבית בשלושה".

הסבירו בלשונכם מדוע תמחוי נגבה בשלושה גבאים ולא בשניים. (2 נקודות)

ג. "אמר אביי מריש לא הוה יתיב מר [אדון, כינוי כבוד לרבה] אציפי דבי כנישתא כיוון דשמעה להא דתניא ולשנותה לכל מה שירצו הוה יתיב".

(1) על פי אביי, בתחילה נמנע רבה ממעשה מסוים.

מהו המעשה שממנו נמנע רבה, ומדוע נהג כך?

(2) רבה שינה את מנהגו בעקבות ברייתא שהוא שמע.

הסבירו את הדין שבברייתא, וכתבו מדוע שינה רבה את מנהגו בעקבות דין זה.

(8 נקודות)

7. בדיקה למזונות ולכסות

"אמר רב הונא בודקין למזונות ואין בודקין לכסות... ורב יהודה אמר בודקין לכסות ואין בודקין למזונות".

א. (1) "בודקין" – את מי בודקין, ומהי מטרת הבדיקה? היעזרו ברש"י.

(2) "אי בעית אימא קרא ואי בעית אימא סברא" – הסבירו ביטוי זה.

(6 נקודות)

ב. הסבירו את ההוכחה מן הפסוק לשיטתו של רב הונא, והסבירו את הסברה לשיטתו של רב יהודה. בתשובתכם התייחסו גם למזונות וגם לכסות. (6 נקודות)

ג. בהמשך הגמרא מובא הביטוי "תניא כוותיה דרב יהודה". הסבירו ביטוי זה. (2 נקודות)

8. מלמדי תינוקות ותקנת יהושע בן גמלא

- א. מה הם שני השינויים שהתרחשו בעקבות תקנת יהושע בן גמלא? בתשובתכם פרטו בנוגע לכל אחד מן השינויים מה היה לפני התקנה ומה השתנה בעקבות התקנה. (4 נקודות)
- ב. כתבו מצב אחד שבו שכן יכול לעכב מלמד תינוקות מללמד בחצר, וכתבו את הטעם לדין זה. (3 נקודות)
- ג. "שבשתא כיוון דעל על".
- (1) הסבירו ביטוי זה.
- (2) רב דימי מנהרדעא נימק דין מסוים באמצעות ביטוי זה.
- מהו המקרה שעליו מדובר, ומהו הדין שנימק רב דימי מנהרדעא באמצעות ביטוי זה?
- (3) הסבירו את הנימוק לדין על פי ביטוי זה.
- (7 נקודות)

9. הרחקת נזיקין

- א. "מתני' מרחיקין את הסולם מן השוכן ארבע אמות כדי שלא תקפוץ הנמייה".
- (1) הסבירו את המקרה, את הדין ואת הטעם לדין. ענו על פי רש"י.
- (2) "לימא מתניתין דלא כרבי יוסי...".
- מדוע בשלב הזה הגמרא סוברת שהמשנה המצוטטת אינה כדעת רבי יוסי?
- (6 נקודות)
- ב. "מודי רבי יוסי בגירי דידיה" – על פי תירוצו הגמרא, הסבירו מדוע המקרה שבמשנה נחשב "גירי דידיה". (3 נקודות)
- ג. (1) "רב יוסף הוזה ליה הנהו תאלי... אפיקו לי קורקור מהכא".
- כתבו בלשונכם את הסיפור על רב יוסף, והסבירו מה הייתה הדרישה של רב יוסף. ענו על פי רש"י.
- (2) "אמר ליה אביי והא גרמא הוא".
- על פי אביי, מדוע הנזק שעליו מדובר בסיפור הוא "גרמא"?
- (5 נקודות)

10. קטע שלא נלמד

לפניכם קטע מן הגמרא במסכת בבא בתרא, דף יא, ע"א.
למדו את הקטע, וענו על השאלות שאחריו. היעזרו בפירוש רש"י.

השותפין פרק ראשון בבא בתרא

מתני' ^(א) אין חולקין את החצר עד שיהא ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה

גמ' א"ר אסי א"ר יוחנן ^(ב) ארבע אמות שאמרו חוץ משל פתחים תניא גמי הכי אין חולקים את החצר עד שיהא בה שמונה אמות לזה ושמונה אמות לזה והא אנן תנן ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה אלא ש"מ כדרכי אסי שמע מינה

גמ' חוץ
משל פתחים. חצר של שניהם שני צחים פתוחין לתוכה ולפני הפתח ארבע אמות לורך הבית הן לפרק משאו מעל חמורו וחון מאותן ד' אמות לריך שיהא ארבע אמות לשאר תשמישין:

- א. הסבירו בלשונכם את המשנה. (3 נקודות)
- ב. (1) הסבירו בלשונכם את דברי רבי אסי בשם רבי יוחנן.
(2) "חוץ משל פתחים" – כמה אמות יש להשאיר לכל פתח, ולשם מה? היעזרו ברש"י.
(6 נקודות)
- ג. (1) העתיקו למחברתכם בבא את הברייתא שמובאת בגמרא.
(2) על פי הגמרא, הסבירו כיצד הברייתא מסייעת לדברי רבי אסי בשם רבי יוחנן.
(5 נקודות)

11. יסודות תורה שבעל פה

- א. (1) כתבו לאן עבר מרכז התורה לאחר חורבן בית המקדש השני, ומי הקים את מרכז התורה הזה.
(2) כתבו לאן עבר מרכז התורה לאחר מרד בר כוכבא, וציינו שם של אחד מן החכמים הבולטים בתקופה זו.
(6 נקודות)
- ב. כתבו שם של אחד מספרי הפסיקה שנכתבו לאחר ה"שולחן ערוך", וציינו מי חיבר ספר זה. (4 נקודות)
- ג. "תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם" (ברכות סד, ע"א) – על פי הראי"ה קוק, הסבירו באיזה אופן תלמידי חכמים מרבים שלום. (4 נקודות)

בהצלחה!